

$p=0,05$). Миролюбство як стратегія психологічного захисту в конфліктних ситуаціях корелює з тривожністю ($r=0,5$, $p=0,05$). Уникнення як стратегія психологічного захисту в конфліктних ситуаціях корелює з тривожністю ($r=0,3$, $p=0,05$). Такий стиль міжособистісних відносин, як «прямолінійний–агресивний», має позитивну кореляцію з конфліктністю ($r=0,4$, $p=0,05$).

Отримані результати можуть бути корисними під час конструктивного вирішення конфліктних ситуацій на підставі врахування особистісних та емоційних чинників, а також їх можна використати в процесі психокорекційної роботи з особами, що мають підвищений рівень особистісної тривожності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конфликтология / под ред. А. С. Кармина. – СПб. : Лань, 1999. – С. 30–161
2. Ложкин Г. В. Практическая психология конфликта : учеб. пособие / Г. В. Ложкин, Н. И. Повякель. – 2-е изд. – Киев : МАУП, 2002. – 225 с.
3. Прихожан А. М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная динамика / А. М. Прихожан. – М. : МПСИ; Воронеж : МОДЭК, 2000. – 304 с. – (Серия «Библиотека педагога-практика»).
4. Вахоцька І. О. Психологічні особливості конфліктів / І. О. Вахоцька // Вісник Харківського університету. – 1998. – Вип. 419. – С. 38–44. – (Серія «Психологія»).

Луцький Андрій Іванович, ректор
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
доктор юридичних наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ ЯК РЕГУЛЯТОРА СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Суспільно-політичні події, що мали місце в нашій державі впродовж останніх років, засвідчили початок глибоких трансформаційних процесів, насамперед, трансформації у правовій свідомості людей. За понад двадцятиріччя незалежності Україна як самостійна держава знаходиться ще на початковому етапі свого розвитку. У країні відбувається процес формування нової правової

ідеології та правової свідомості, однак ідеологічні пережитки радянських часів досить міцно вкоренилися.

У цьому контексті слухними є слова академіка М. В. Костицького, що сучасна національна ідея передбачає досягнення повної незалежності з урахуванням сучасного менталітету та сучасної психології українського народу [1, с. 4]. В українців відбувається психологічний перелом, який веде до формування національної свідомості, що, на нашу думку, і стане підґрунтям новітньої правової ідеології України.

Трактуючи ідеологію як систему ідей, поглядів, доктрин, які витворюються певною соціальною групою і полягають у сприйнятті навколишньої соціальної діяльності, ми намагатимемося визначити її місце в системі регулювання сучасних суспільних відносин, формуванні громадянського суспільства та його суб'єктів, держави, її апарату й механізмів.

На нашу думку, вплив правової ідеології та якість сприймання її в суспільстві відображає рівень сформованості громадянського суспільства. Безпосереднім наслідком такого впливу є налагодженість соціально-правового життя, правовідносин, самоусвідомлення кожним громадянином свого місця в правовій системі, уміння користуватися правовими надбаннями часу. Підтвердженням цього може бути те, що дедалі більше українців намагаються оволодіти необхідним інструментарієм і методами для реалізації своїх правових можливостей та обов'язків [2].

Доцільно виокремити п'ять атрибутів ідеологічного впливу на суспільство загалом і громадянина зокрема: 1) звичка застосовувати право у всіх сферах суспільного життя; 2) ідеолого-психологічна «гігієна» забезпечення науково обґрунтованих вимог, дотримання яких сприяє нормальному життю людини [3]; 3) вплив на зміст основних цінностей життя й культури, що визначає, чи стало суспільство громадянським; 4) вплив правової ідеології на спосіб життя; 5) вплив правової ідеології на пересічного громадянина як елемента громадянського суспільства.

Правова ідеологія як регулятор суспільних відносин має послуговуватися у практичній площині принципами правової психології, яка, власне, визначає рівень взаємозв'язку громадянина й суспільства. З іншого боку, вплив правової

ідеології на розвиток громадянського суспільства в Україні відображається у правовідносинах між людьми. Правова ідеологія не лише формує правосвідомість громадян, а й стає критерієм правосприйняття та дотримання правових норм і принципів як окремим громадянином, так і суспільством.

Склалася унікальна ситуація ідеологічних видозмін, що мають місце в суспільстві й державі. Упродовж останнього десятиліття ми стали свідками того, як за наявного обмеження прав і свобод людини та громадянина, що виправдовувалося пріоритетом інтересів держави над особистістю, відбулися масові соціальні та громадянські виступи (2004 рік, 2007 рік, 2013–2014 роки). Однак, попри активне мітингування та заперечення результатів президентських виборів значною частиною населення України, протести проти податкового законодавства та реверсу євроінтеграції, суспільство не цілком трансформувало власні ідеологічні стереотипи.

Водночас саме акції громадської непокори були максимально наближеними до ідеалів громадянського суспільства – громадської єдності й активної участі в політичному житті заради добробуту всієї країни. Ці події стали прикладом можливої гармонії в розбудові суспільних відносин, що передбачало закріплення та втілення у практику дієвого демократичного правового статусу кожного громадянина, неухильного втілення в життя демократичних прав і свобод людини та громадянина.

На нашу думку, саме на 25-му році незалежності України можна констатувати відмову від старих усталених ідеологічних правових норм і пошук нових. Такий процес пошуку закономірно супроводжується кризовими явищами як у політичній, так і в соціальній та економічній сферах. Сформувалася низка об'єктивних і суб'єктивних причин таких кризових явищ, з-поміж яких слід виокремити низький рівень правової освіченості та правового виховання українців.

Держава, на жаль, не приділяє належної уваги фаховому та повноцінному правовому вихованню населення, обмежуючись середньою та вищою освітою. Формується обмежене коло людей, які володіють правовими знаннями та можуть стверджувати про наявну в них правову культуру. Адже основним завданням українського юриста, на нашу думку, має

бути опанування бажаними для соціально-правового розвитку України ідеологічними категоріями. Натомість правова культура громадян (не юристів за фахом) має формуватися шляхом популяризації правових знань ученими-юристами, поширення правових знань через ЗМІ, публікації науково-популярних, наукових, нормативних матеріалів, програм радіо і телебачення на правову тематику. У час інформаційних технологій саме ЗМІ та інформаційні ресурси мають стати основою для правової освіти суспільства, а держава повинна стимулювати такий аспект їхньої діяльності.

Оволодіння правовою ідеологією в правовій освіті – цілеспрямована діяльність держави та громадських структур. Більш ефективно це відбувається за умов комплексного впливу на когнітивний, аксіологічний, діяльнісний компоненти. Правова ідеологія є цілісним, системним утворенням, що характеризується психолого-правовим ставленням особи до життя, людей, самої себе (прагнення до творчості, самовдосконалення).

Отже, розвиток громадянського суспільства в Україні вже має певні віхи становлення. Правопорядок ґрунтується на правовій діяльності суб'єктів правовідносин, і на нього безпосередньо впливає те, як суб'єкт сприймає право і закон. Вплив правової ідеології відображається в тому, чи переконаний громадянин у необхідності дотримуватися норм права та підпорядковуватися законам, чи поважає він право і чи вважає його ефективним інструментом регулювання суспільних відносин. Правова ідеологія чинить вплив на якість правовідносин, правопорядок у суспільстві та рівень його розвитку. Вона здатна визначати наявність правового регулювання та зв'язку між громадянською поведінкою та правовою ідеологією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костицький М. В. Українська національна ідея: історико-правовий аспект становлення, чинники, що сприяють її утвердженню / М. В. Костицький, В. Ф. Годованець, Т. С. Ткаченко // Вісник Львівського університету внутрішніх справ. – 2001. – № 1. – С. 3–11.

2. Шайгородський Ю. Ж. Влада і суспільство: діалог через громадські ради / Ю. Ж. Шайгородський. – Київ : Паливода А. В., 2011. – 147 с.

3. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. – Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2010. – 151 с.

Луцький Мирослав Іванович, перший проректор Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, доктор юридичних наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЗУНР

Академік М. В. Костицький у численних своїх дослідженнях неодноразово зазначає, що передумовою національного відродження українського народу є ретроспективний аналіз усіх аспектів історії його буття, серед яких важливе місце посідає висвітлення державних і правових систем в Україні, політичних доктрин українських мислителів, практики державно-правового будівництва [1, с. 12]. Ці слова не втрачають своєї актуальності, є стимулом для молодих науковців до вивчення історико-правової дійсності та правової традиції Української держави.

У листопаді 2018 року мине сто років з моменту проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Закономірно, що процеси державотворення на західноукраїнських землях були зумовлені всім попереднім ходом історії, процесом формування та розвитку національної політико-правової думки. Протягом жовтня–листопада 1918 року на теренах Галичини, Буковини та Закарпаття було утворено Українську державу, а досягнуті в умовах українсько-польської війни реформи стали прикладом політичної волі та правової майстерності українських державних діячів. Окрему сторінку історії ЗУНР становить конституційне законодавство, яке завдяки зусиллям С. Дністрянського об'єднало найкращі зразки тогочасного європейського права.